

***POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2021 - 2025***

Sanok, 2020 rok

SPIS TREŚCI

WSTĘP	str. 1
1. Problem przemocy w rodzinie – opis zjawiska	str. 3
2. Zadania powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w świetle przepisów prawa	str. 5
3. Problem przemocy w powiecie sanockim	str. 6
3.1. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty” w powiecie sanockim w latach 2015-2019	str. 9
4. Cele i rezultaty programu	str. 24
5. Prognozowane efekty realizowanych działań	str. 26
6. Harmonogram działań	str. 27
7. Sprawozdawczość, ewaluacja i monitoring programu	str. 32
8. Podsumowanie	str. 32
9. Spis wykresów i tabel	str. 33

Wstęp

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2025 został opracowany stosownie do zapisów art.6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań skierowanych zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę ofiar przemocy i edukację sprawców stosujących przemoc w rodzinie.

Przemoc we współczesnym świecie jest zjawiskiem coraz bardziej widocznym i niepokojąco narastającym. Występuje ona we wszystkich warunkach społeczno – ekonomicznych, we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy też sytuacji materialnej.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątplenia należy zakwalifikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała ona zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, zaburzenia, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Zmniejszenie rozmiarów przemocy w polskich rodzinach, objęcie pomocą i wsparciem ofiar przemocy, a także podjęcie stanowczych działań wobec sprawców, by przemoc się nie powtarzała jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych. Nie jest to zadanie łatwe, bo środowisko rodzinne jest i powinno być skutecznie chronione przed ingerencjami zewnętrznymi. Zajmowanie się przemocą w rodzinie wymaga wnikliwego rozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, jak i szczególnej troski i rozwagi. Aby jej skutecznie przeciwdziałać należy podejmować działania systemowe.

Pierwszą próbą walki z przemocą było przyjęcie ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawa zobowiązała Radę Ministrów do przyjęcia „Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

Niniejszy „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” jest spójny z:

✓ **Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** w zakresie działań uprzedzających, interwencyjnych, wspierających i korekcyjno-edukacyjnych na lata 2014-2020

✓ **Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** na lata 2014-2020 w zakresie współorganizowania konferencji i kampanii społecznych dotyczących problemu przemocy domowej oraz współpracy w opracowaniu programów ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie i ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sanockim na lata 2014-2020.

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. art. 18; 71 rodzina jest objęta szczególną ochroną i opieką państwa, które ma w swojej polityce uwzględnić jej dobro, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom w trudnej sytuacji społecznej. Zadaniem państwa jest, zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami pochodzącymi z zewnątrz i wewnątrz.

Przemoc w rodzinie zaliczamy do zagrożenia płynącego z wewnątrz, ze strony osób najbliższych. Rodziny, które zostały dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej. Jest to podstawa do udzielania im szczególnej pomocy z wykorzystaniem metod i narzędzi w skazanych w obowiązującym porządku prawnym.

Przemoc w rodzinie stanowi poważny problem we współczesnym świecie.

Działania ujęte w niniejszym Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie sanockim realizowane będą w oparciu o obowiązujące akty prawne, a w szczególności:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483 z późn.zm.).
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2020.218 t. j.)
- Ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U.2020.1876 t.j.)
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. -Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2020.1359 t.j.)
- Ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2019.2277 t.j.)
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2020.2050 t.j.)
- Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2020.821 t.j.)
- Ustawę z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2020.920 t.j.)

- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz.U.2020.360 z późn. zm.).
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. -Kodeks karny (Dz.U.2020.1444 t.j.)
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. -Kodeks postępowania karnego (Dz.U.2020.30 t.j.).
- Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U.2020.1057 t.j.).
- Uchwałę nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (Uchwała Rady Ministrów Nr 76 z dnia 29 kwietnia 2014r.)
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (Załącznik do uchwały Nr XLV/927/14 z dnia 22 kwietnia 2014 r. Sejmiku Województwa Podkarpackiego).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”(Dz.U. z 2011r. nr 209, poz. 1245).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2010 r. nr 201 poz. 1334).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2011r. nr 50 poz.259).

1. Problem przemocy w rodzinie – opis zjawiska

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2020.218 tj.) określa przemoc w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących,

w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Powyższa definicja wynika z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym że:

- **Jest intencjonalna**, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary
- **Siły są nierównomierne** – jedna ze stron ma przewagę nad drugą, ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy
- **Narusza prawa i dobra osobiste** – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itp.)
- **Powoduje cierpienie i ból** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc w rodzinie może przybierać **różne formy**:

- **Przemoc fizyczna** - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- **Przemoc psychiczna** - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę okazywania uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- **Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
- **Przemoc ekonomiczna** - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, itp.
- **Zaniedbanie** – stosowane najczęściej przez osoby dorosłe wobec dzieci, członków rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. To niezaspokojenie podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych (odrzućcie emocjonalne dziecka, brak zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, stanem zdrowia, higieną, niezaspokojenie potrzeb żywieniowych i tych związanych z ubiorem).

Badania przeprowadzone wśród kobiet będących w związkach, w których doświadczają przemocy fizycznej ze strony swoich partnerów wykazały, że przechodzą one przez trzy fazy powtarzającego się cyklu (www.niebieskalinia.pl)

- **Faza narastania napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych
- **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji
- **Faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się to nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Jednym z celów stojących przed osobami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy domowej jest zmiana postaw i świadomości społecznej w zakresie problemów osób krzywdzonych oraz zniesienie stereotypów utrudniających zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy. Ważnym elementem jest również zwiększenie ilości informacji potrzebnych do obrony ofiary przed przemocą oraz pobudzenie aktywności wszystkich służb społecznych w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Temu celowi służyć też ma niniejsze opracowanie.

2. Zadania powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w świetle przepisów prawa

Powiaty realizują zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w świetle następujących przepisów:

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2020.218 tj.) określiła zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - art. 6:

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) **opracowanie i realizacja** powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) **opracowanie i realizacja** programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) **zapewnienie** osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, **zapewnienie** osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1) **tworzenie i prowadzenie** specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,

2) **opracowywanie i realizacja** programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej /tekst jednolity – (Dz.U.2020.1876 t.j), a w szczególności: art. 7 , który wskazuje, że pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: przemocy w rodzinie.

3. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – Uchwała Rady Ministrów Nr 76 z dnia 29 kwietnia 2014 r.

3. Problem przemocy w powiecie sanockim

Ofiary przemocy domowej potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej, socjalnej, medycznej. Niezmiernie ważna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej.

Z danych ewidencji ludności GUS (stan na 31.12.2019 r.) wynika, że w powiecie sanockim zamieszkuje 94.385 tys. mieszkańców, z czego 48.149 tys. stanowią kobiety, a 46.236 tys. mężczyźni.

Tabela 1. Ludność w powiecie sanockim wg płci

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta			Wieś		
			razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
94385	46236	48149	42479	20362	22117	51906	25874	26032

Źródło: Dane GUS. (Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan na dzień 31.12.2019)

Na terenie powiatu sanockiego funkcjonują służby, które w zakresie swoich kompetencji mają za zadanie przeciwdziałać przemocy w rodzinie.

W pierwszej kolejności jest to policja, mająca zapewnić bezpieczeństwo oraz służba zdrowia udzielająca ofiarom przemocy pomocy medycznej.

Najliczniejszą sieć instytucji pomagających ofiarom przemocy stanowią Ośrodki Pomocy Społecznej, których w powiecie sanockim jest 8. Instytucje te realizują pomoc dla ofiar przemocy w zakresie pomocy socjalnej, prawnej i psychologicznej.

Dokonana w 2010 r. nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przemocy w rodzinie nałożyła na Radę Ministrów obowiązek wydania rozporządzenia określającego zasady procedury „Niebieskie Karty” oraz wzory stosownych formularzy. Szczegółowe warunki

realizowania procedury „Niebieskie Karty” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku. Wspomniana procedura postępowania ma na celu zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji. Uruchomienie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta –A” przez przedstawiciela jednej z następujących służb: policji, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (np. pracownika socjalnego), oświaty (np. pedagoga, dyrektora szkoły, nauczyciela), ochrony zdrowia (np. lekarza, pielęgniarkę), komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Wszczęcie procedury winno występować nawet w sytuacjach, w których jedynie zaistniało podejrzenie stosowania przemocy, nawet nie poparte dowodami. Dopiero w toku prowadzenia procedury wymaga się, aby przypuszczenie stosowania przemocy zostało uzasadnione.

- Niebieska Karta-A – wszczęcie procedury. Osoba wszczynająca procedurę przekazuje wypełniony formularz do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego niezwłocznie tzn. nie później niż w terminie 7 dni (kopia zostaje u wszczynającego procedurę). Następnie przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego, nie później niż w ciągu 3 dni przekazuje go członkom Zespołu lub grupie roboczej.
- Niebieska Karta-B – przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Niebieska Karta-C – na posiedzeniu członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupa robocza, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz „Niebieska Karta-C”. Niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie –nie wstrzymuje prac Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.
- Niebieska Karta-D – członkowie ZI lub grupy roboczej wypełniają formularz „Niebieska Karta-D” w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Możliwe jest wypełnienie formularza w miejscu zamieszkania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy. Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie w sposób trwały oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Procedura zostaje również zamknięta, gdy zespół rozstrzygnie o braku zasadności podejmowania działań.

Pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie to nie tylko założenie „Niebieskiej Karty”. Niezbędna jest również specjalistyczna pomoc i wsparcie, zwłaszcza psychologiczne. W ośrodkach pomocy społecznej działają w formie dyżurów pełnionych przez specjalistów (prawnik, psycholog, terapeuta) Punkty Konsultacyjne dla osób z problemami alkoholowymi i dla ofiar przemocy.

W ramach zadań realizowanych na szczeblu powiatowym pomoc taką zapewnia Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku w procesie pomocy osobom doświadczającym przemocy pomocni są:

- **pracownik socjalny** - udzielający wsparcia w często bardzo trudnej sytuacji ekonomiczno-bytowej, informuje o instytucjach udzielających specjalistycznej pomocy,
- **psycholog** – udziela konsultacji indywidualnych i wsparcia w formie terapii,
- **prawnik** – informuje ofiarę o przysługujących jej prawach oraz monitoruje podejmowane przez nią kroki prawne.

Diżurujący specjaliści informują o prawach i uprawnieniach osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz służą pomocą w przygotowaniu pism urzędowych. Osoby korzystające z pomocy uzyskiwały także informację gdzie i na jakich zasadach istnieje możliwość podjęcia terapii oraz informację o instytucjach udzielających kompleksowej pomocy.

Osoby doświadczające przemocy mogą również skorzystać z pomocy utworzonego w sierpniu 2006 przez Powiat Leski Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia SOS Lesko dla ofiar przemocy w rodzinie. Na podstawie wniosku i oferty Starosty Leskiego do Wojewody Podkarpackiego, która została przyjęta, a środki z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przekazane przez Podkarpacki Urząd Wojewódzki pozwoliły na remont, wyposażenie Ośrodka, jego utrzymanie. W oparciu o zasoby lokalowe a nade wszystko profesjonalną kadrę oraz innowacyjne programy wsparcia ośrodek funkcjonuje wzorowo i w pełni zabezpiecza potrzeby powiatów: leskiego, sanockiego i bieszczadzkiego. Ośrodek zabezpiecza potrzeby powiatu sanockiego w pełnym zakresie, a ofiary przemocy uzyskują w nim pełne i profesjonalne wsparcie. Ośrodek Wsparcia zapewnia opracowanie planu pomocy rodzinie i wspólne zaplanowanie drogi wyjścia z trudnej sytuacji życiowej. W hostelu jest 20 miejsc noclegowych, w pełni wyposażonych z łazienkami. Ośrodek wsparcia świadczy bezpłatną i fachową pomoc: doradczą, informacyjną, psychologiczną, terapeutyczną, pedagogiczną, prawną, medyczną, socjalną i bytową na czas zamieszkania w Ośrodku.

Na terenie powiatu sanockiego działają także organizacje pozarządowe, pełniące najczęściej funkcję doradczą, świadczą pomoc psychologiczną i prawną np. Specjalistyczna poradnia rodzinna "Nazaret" przy Klasztorze OO. Franciszkanów.

W celu zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie na terenie powiatu sanockiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku zebrało dane z miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej oraz Komendy Powiatowej Policji.

3.1. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty” w powiecie sanockim w latach 2015 – 2019.

Tabela 2. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” przez funkcjonariuszy KPP Sanok

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” (ogółem)	267	264	313	231	316
Liczba formularzy wszczynających procedurę	222	206	240	187	237
Liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	45	58	73	44	79

Źródło: Dane pozyskane z KPP Sanok.

Wykres 1. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” (powiat sanocki)

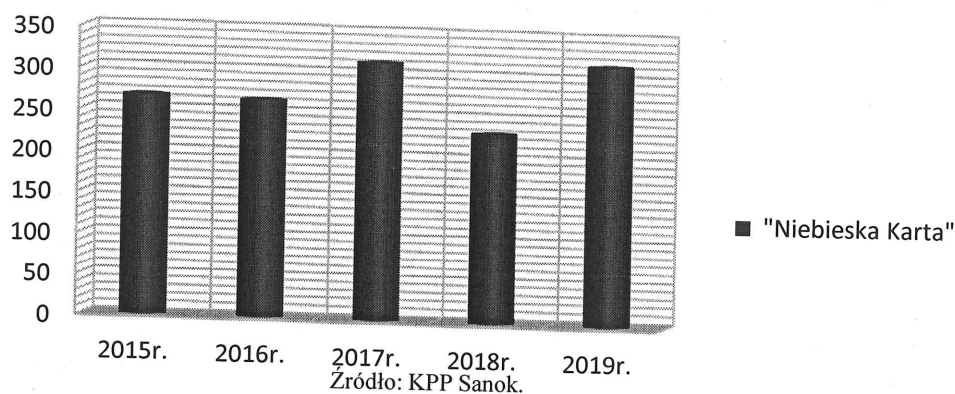
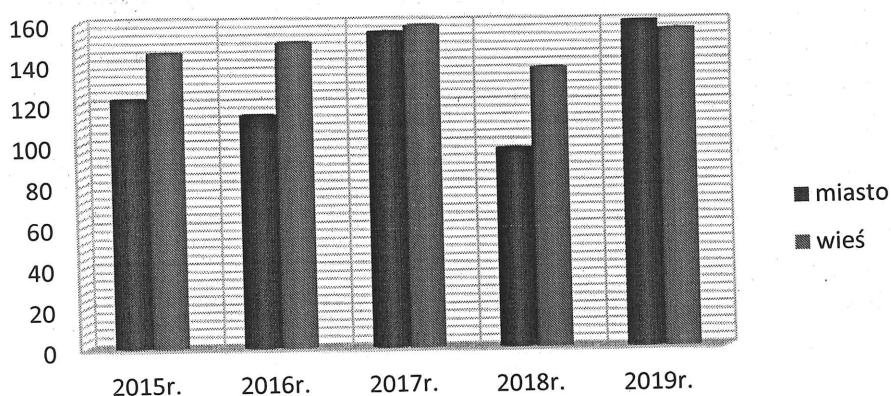

Tabela 3. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” przez funkcjonariuszy KPP Sanok według miejsca zamieszkania ofiar

Liczba formularzy „Niebieska Karta – A” według miejsca zamieszkania osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
miasto	122	114	155	97	160
wieś	145	150	158	137	156
ogółem	267	264	313	231	316

Źródło: KPP Sanok

Wykres 2. Liczba formularzy „Niebieska Karta –A” według miejsca zamieszkania ofiar

Źródło: KPP Sanok

Według danych Powiatowej Komendy Policji w Sanoku dotyczących interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie oraz stosowania procedury Niebieska Karta:

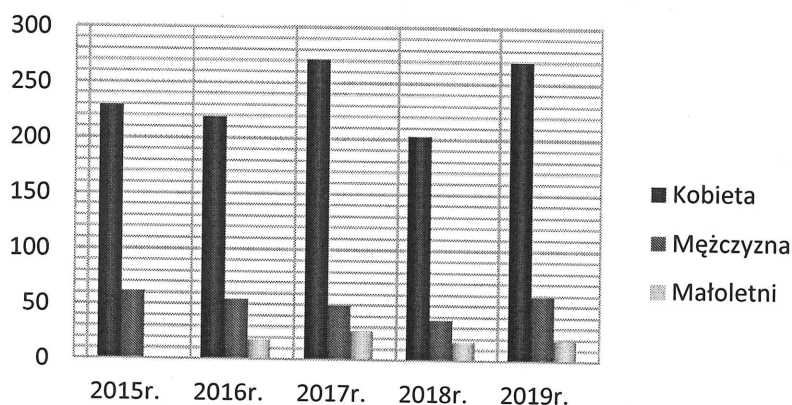
- w 2015 roku sporządzono 267 Niebieskich Kart z czego 122 dotyczyło interwencji przeprowadzonych w mieście, 145 dotyczyło interwencji przeprowadzonych na wsi, w 2016 roku sporządzono 264 Niebieskich Kart – 114 miasto, 150 wieś, natomiast w 2017 roku sporządzono 313 Niebieskie Karty – 155 w mieście, 158 na wsi, w 2018 roku sporządzono 231 Niebieskich Kart – 97 w mieście, 137 na wsi, natomiast w 2019 roku sporządzono 316 Niebieskie Karty – 160 w mieście, 156 na wsi.

Tabela 4. Liczba ofiar przemocy z podziałem na płeć

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą z podziałem na płeć	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
kobiety	229	219	271	203	270
mężczyźni	62	55	50	37	59
małoletni	0	18	27	17	19
ogółem	321	292	348	257	348

Źródło: Dane pozyskane z KPP Sanok

Wykres 3. Liczba ofiar przemocy z podziałem na płeć

Źródło: KPP Sanok

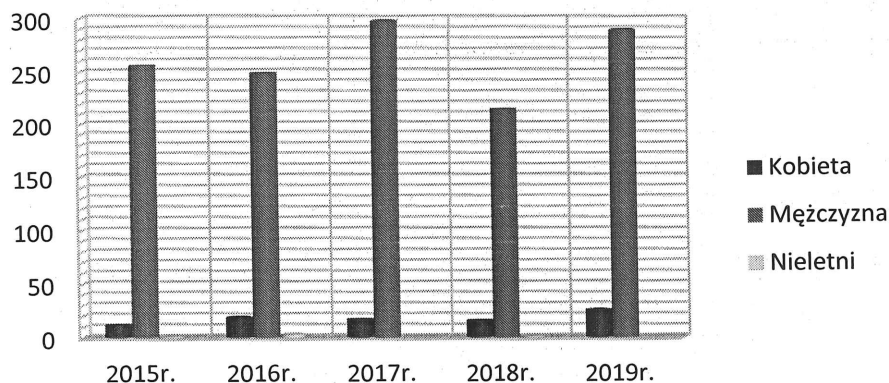
- liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie w 2015 roku wynosiła 321 w tym 229 kobiet, 62 mężczyzn, w 2016 roku liczba pokrzywdzonych osób wynosiła 292, w tym 219 kobiet, 55 mężczyzn, 18 małoletnich, natomiast w 2017 roku odpowiednio 348 osób w tym 271 kobiet, 50 mężczyzn, 27 małoletnich, w 2018 r. – 257 osób w tym 203 kobiet, 37 mężczyzn, 17 małoletnich a w 2019r. liczba osób pokrzywdzonych wynosiła 348, w tym 270 kobiet, 59 mężczyzn i 19 małoletnich.

Tabela 5. Liczba sprawców przemocy z podziałem na płeć

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie z podziałem na płeć	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
kobieta	12	19	17	16	26
mężczyzna	256	249	298	215	290
nieletni	1	3	0	1	0
ogółem	269	271	315	232	316

Źródło: KPP Sanok

Wykres 4. Liczba sprawców przemocy z podziałem na płeć

Źródło: KPP Sanok

- liczba osób stosujących przemoc w 2015 roku wynosiła 269, w 2016 roku 271, natomiast w 2017 roku 315, w 2018 r. – 232 a w roku 2019 liczba osób stosujących przemoc wynosiła 316.

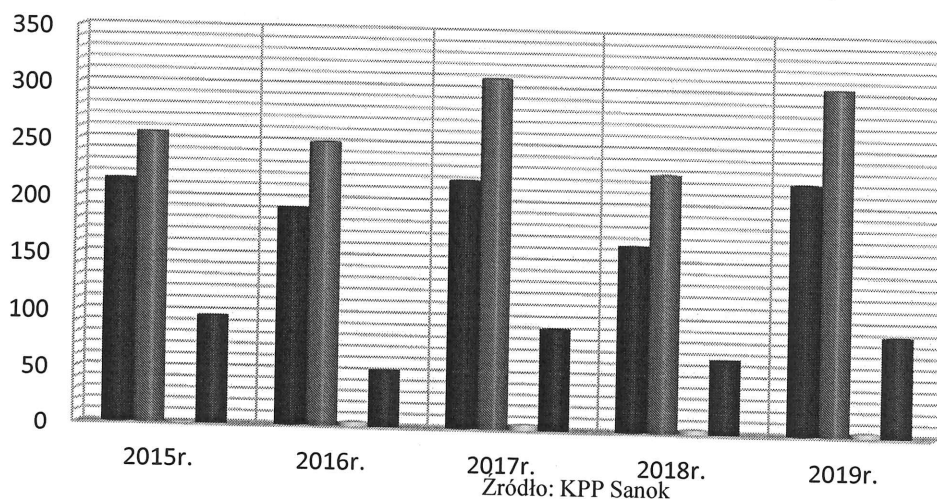
Analizując przedstawione wyniki należy zwrócić uwagę, że interwencja Policji dotycząca przemocy i kończąca się spisaniem Niebieskiej Karty utrzymuje się w granicach około 232-316 interwencji. Najwięcej przemocy doświadczają kobiety.

Tabela 6. Rodzaje przemocy

Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy:	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
fizycznej	215	192	219	165	222
psychicznej	256	250	309	228	306
seksualnej	1	4	5	4	4
innego rodzaju przemocy	96	51	91	67	90
ekonomicznej	0	0	0	0	0

Źródło: KPP Sanok

Wykres 5. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy

Spośród wszystkich odnotowanych przypadków przemocy w 2015 roku 215 dotyczyło przemocy fizycznej, 256 – psychicznej, 1 seksualnej, a 96 innego rodzaju przemocy. W 2016 r. odnotowano 192 przypadki przemocy fizycznej, 250 - psychicznej, 4 przypadki przemocy seksualnej oraz 51 – innych rodzajów przemocy. W 2017 roku, 219 przypadków dotyczyło przemocy fizycznej, 309 – psychicznej, 5 seksualnej, a 91 innego rodzaju przemocy. W 2018 r. odnotowano 165 przypadków przemocy fizycznej, 228 - psychicznej, 4 przypadki przemocy seksualnej oraz 67 – innych rodzajów przemocy.

W 2019 roku, 222 przypadków dotyczyło przemocy fizycznej, 306 – psychicznej, 4 seksualnej, a 90 innego rodzaju przemoc.

Jak wynika z powyższych danych Komendy Powiatowej Policji w Sanoku najwięcej interwencji dotyczyło przemocy psychicznej, porównując rok 2018 do 2019 liczba ta wzrasta, to samo dotyczy przemocy fizycznej, w 2019 r. było o 57 interwencji więcej w porównaniu do roku poprzedniego.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie gminy powołują Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Celem Zespołu jest budowanie lokalnego systemu wsparcia dla osób i rodzin doświadczających przemocy oraz wypracowanie standardów współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy. Zespół Interdyscyplinarny zajmuje się również zbieraniem i przekazywaniem informacji na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie, jak również gromadzeniem informacji na temat miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie tworzenia nowych miejsc pomocy dla osób krzywdzonych. Zespoły Interdyscyplinarne powinny również inicjować działania

zmierzające do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy - organizowanie szkoleń, konferencji itp.

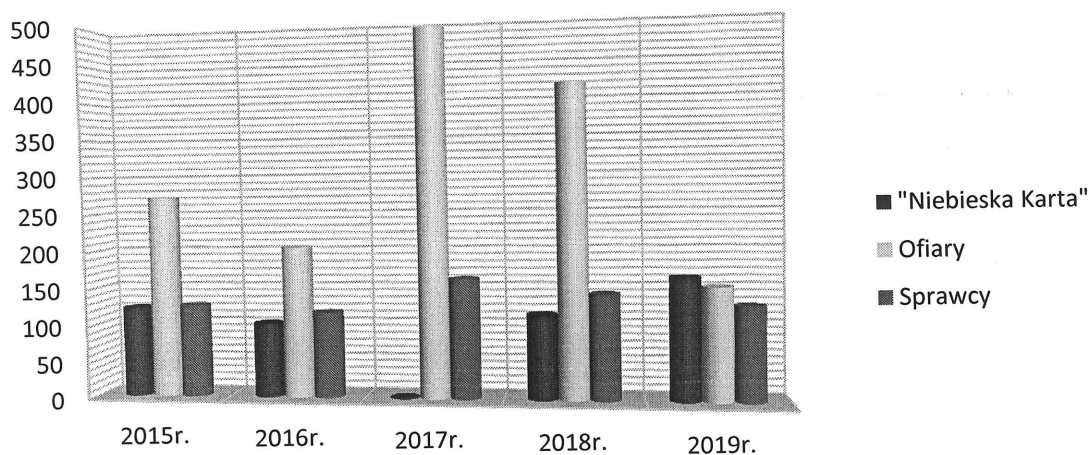
Procedura „Niebieskiej Karty” realizowana jest także przez ośrodki pomocy społecznej. Szczegółowe dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie poszczególnych ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących w obrębie powiatu sanockiego przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 7. Przemoc w rodzinie – MOPS Sanok

MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w SANOKU	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta ”	123	102	brak danych	115	164
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	272	204	491	415	151
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	126	117	162	142	127

Źródło: Dane pozyskane z MOPS Sanok

Wykres 6. Przemoc w rodzinie – MOPS Sanok

Źródło: MOPS Sanok

Z danych przekazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sanoku wynika, iż w 2015r. do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 123 „Niebieskich Kart”. Liczba osób, które zostały objęte pomocą wynosiła 272, sprawców przemocy było 126. W 2016 r. do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 102 „Niebieskich Kart”, osób poszkodowanych w wyniku

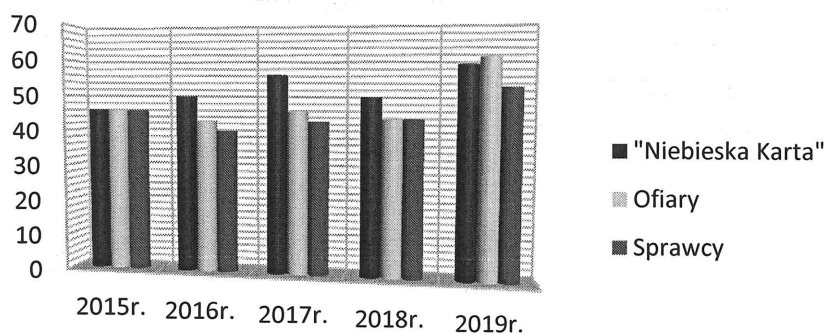
przemocy w rodzinie było 204. Liczba sprawców w 2016r. wyniosła 117. W roku 2017 odnotowano największą liczbę ofiar przemocy, bo aż 491 oraz co za tym idzie największą liczbę sprawców przemocy – 162. W 2018r. założono 115 „Niebieskich Kart”, ofiar przemocy w rodzinie było 415 a sprawców 142. W 2019r. odnotowano największą liczbę założonych „Niebieskich Kart” – 164, liczba ofiar przemocy domowej należy do najniższej w przeciągu 5 ostatnich lat, bo 151, sprawców przemocy było 127.

Tabela 8. Przemoc w rodzinie – GOPS Sanok

<i>GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w SANOKU</i>	<i>2015 r.</i>	<i>2016 r.</i>	<i>2017 r.</i>	<i>2018 r.</i>	<i>2019 r.</i>
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta ”	46	50	56	50	59
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	46	43	46	44	61
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	46	40	43	44	53

Źródło: Dane pozyskane z GOPS w Sanoku

Wykres 7. Przemoc w rodzinie – GOPS Sanok

Do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sanoku w 2015 roku wpłynęło 46 „Niebieskich Kart”. Liczba dotkniętych przemocą w rodzinie w 2015 r. to 46 osoby, sprawców również 46. W roku 2016 założonych zostało 50 „Niebieskich Kart”, ofiar sprawców przemocy było 43, a samych sprawców 40. W 2017 r. liczba założonych „Niebieskich Kart” wynosiła już 56, ofiar przemocy było 46 a sprawców 43.

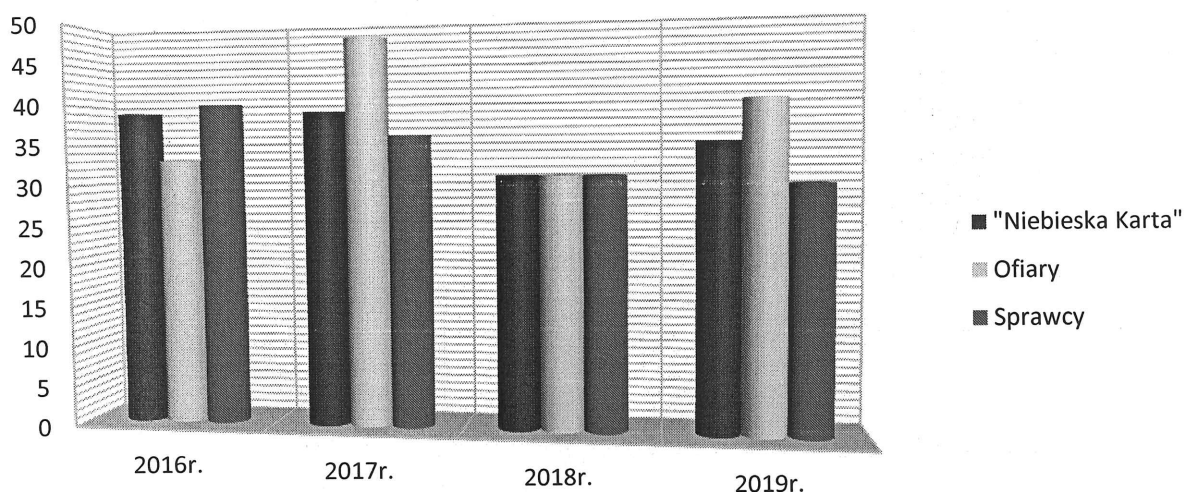
W roku 2018 spadła liczba założonych „Niebieskich Kart” do 50, liczba ofiar przemocy i liczba sprawców przemocy wyniosła po 44. W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sanoku w roku 2019 odnotowano najwyższą liczbę zakładanych „Niebieskich Kart” – 59, liczba ofiar przemocy domowej wynosiła 61, a liczba sprawców wyniosła 53.

Tabela 9. Przemoc w rodzinie – M-GOPS Zagórz

<i>MIEJSKO- GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w ZAGÓRZU</i>	<i>2015 r.</i>	<i>2016 r.</i>	<i>2017 r.</i>	<i>2018 r.</i>	<i>2019 r.</i>
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	brak danych	39	39	31	35
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	brak danych	33	48	31	40
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	brak danych	40	36	31	30

Źródło: Dane pozyskane z MGOPS Zagórz

Wykres 8. Przemoc w rodzinie – M-GOPS Zagórz

Źródło: M-GOPS Zagórz

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagórz w 2016 roku realizował 39 „Niebieskich Kart”, osób dotkniętych przemocą w rodzinie było 33 i 40 sprawców. W roku 2017 założonych zostało 39 „Niebieskich Kart”, ofiar sprawców przemocy było 48, a samych sprawców 36. W 2018r. liczba założonych „Niebieskich Kart”, ofiar przemocy i sprawców wynosiła odpowiednio po 31. W roku 2019 liczba założonych „Niebieskich Kart” to 35, liczba ofiar przemocy 40, liczba sprawców przemocy wyniosła 30.

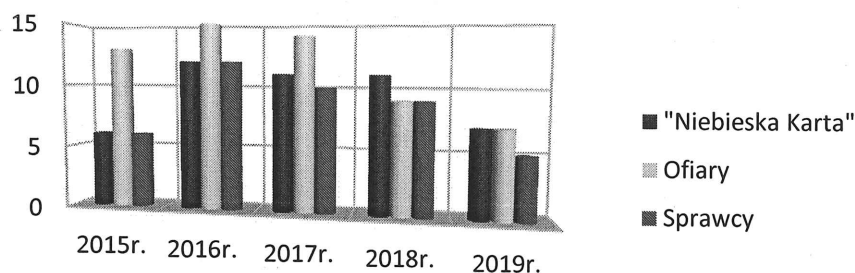
W Miejsko - Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zagórz w roku 2019 założono 35 „Niebieskich Kart”, liczba ofiar przemocy domowej wynosiła 40, a sprawców było 30.

Tabela 10. Przemoc w rodzinie – GOPS Komańcza

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w KOMAŃCZY	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	6	12	11	11	7
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	13	15	14	9	7
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	6	12	10	9	5

Źródło: Dane pozyskane z GOPS w Komańczy

Wykres 9. Przemoc w rodzinie – GOPS Komańcza

Źródło: GOPS Komańcza

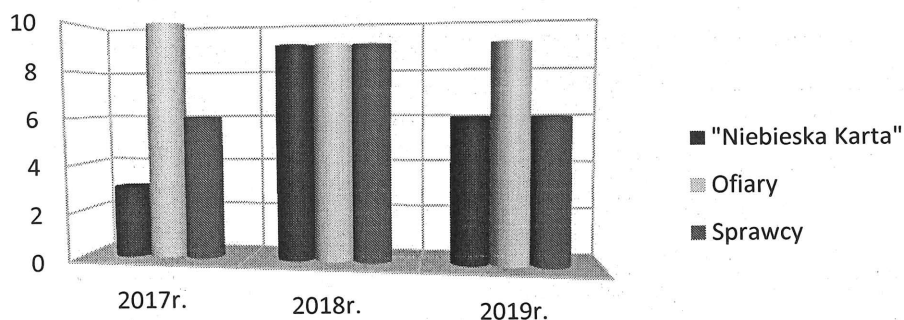
Z danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komańczy wynika, iż na terenie gminy w 2015 r. założono 6 formularzy „Niebieskiej Karty” w 2016 r. – 12, w latach 2017 - 2018 po 11, natomiast 2019 r. – 7. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wynosiła odpowiednio w latach 2015-2019: 13, 15, 14, 9 oraz 7 osób. Liczba sprawców przemocy w roku 2015 wynosiła 6, w 2016 r. – 12, w 2017 – 10, w 2018 – 9 i 2019 – 5.

Tabela 11. Przemoc w rodzinie – GOPS Tyrawa Wołoska

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w TYRAWIE WOŁOSKIEJ	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	brak danych	brak danych	3	9	6
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	brak danych	brak danych	10	9	9
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	brak danych	brak danych	3	9	6

Źródło: Dane pozyskane z GOPS w Tyrawie Wołoskiej

Wykres 10. Przemoc w rodzinie – GOPS Tyrawa Wołoska

Źródło: GOPS Tyrawa Wołoska

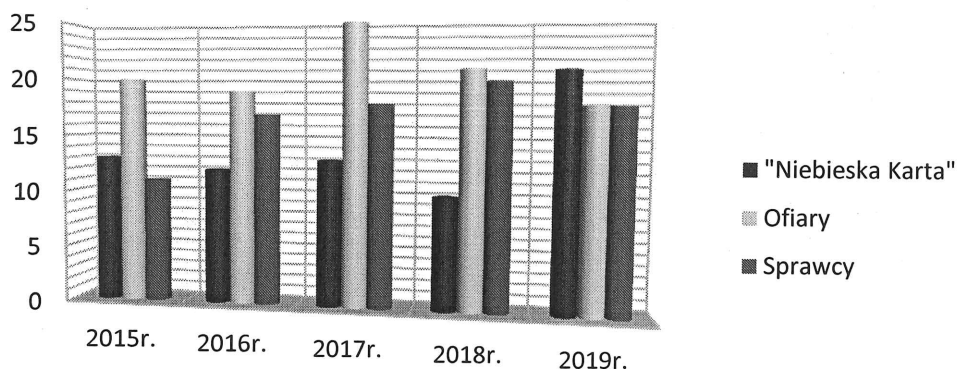
Z danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tyrawie Wołoskiej wynika, iż na terenie gminy założono w 2017 r. 3 formularze „Niebieskiej Karty” w 2018 r. – 9, natomiast 2019 r. – 6. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wynosiła odpowiednio w latach 2017 - 2019: 10, 9 oraz 9 osób. Liczba sprawców przemocy w roku 2017 wynosiła 3, w 2018 r. – 9, w 2019 – 6.

Tabela 12. Przemoc w rodzinie – GOPS Besko

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w BESKU	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	13	12	13	10	21
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	20	19	25	21	18
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	11	17	18	20	18

Źródło: Dane pozyskane z GOPS w Besku

Wykres 11. Przemoc w rodzinie – GOPS Besko

Źródło: GOPS Besko

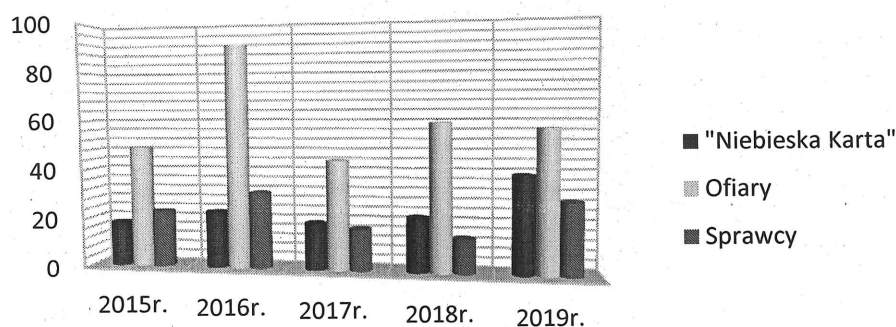
W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Besku w 2015 r. założono 13 „Niebieskich Kart”, w 2016 r. - 12, w 2017 r. – 13, w 2018 r. - 10 natomiast w 2019 r. – 21. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wynosiła odpowiednio w latach 2015-2019: 20, 19, 25, 21 oraz 18. Liczba sprawców przemocy w rodzinie wynosiła odpowiednio w latach 2015-2019: 11, 17, 18, 20 oraz 18.

Tabela 13. Przemoc w rodzinie – GOPS Bukowsko

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w BUKOWSKU	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	18	23	19	22	39
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	49	91	44	59	57
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	23	31	17	14	29

Źródło: dane pozyskane z GOPS w Bukowsku

Wykres 12. Przemoc w rodzinie – GOPS Bukowsko

Źródło: GOPS Bukowsko

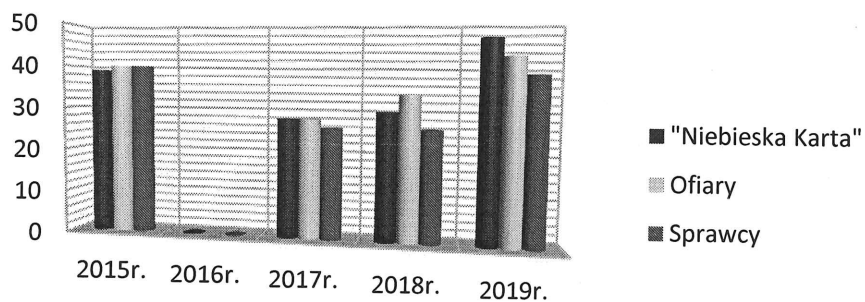
Według danych pochodzących z terenu gminy Bukowsko w 2015 r. założono 18 „Niebieskich Kart”, w 2016 r. – 23, w 2017 r. – 19, w 2018 r. – 22 natomiast w 2019 r. – 39. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w 2015 r. – 49 osób, 2016 r. – 91 osób, 2017 r. – 44 osób, 2018 r. – 59 a w 2019r. to 57 osób. Liczba osób stosujących przemoc w 2015 r. – 23 osób, 2016 r. – 31 osób, 2017 r. – 17osób, 2018 r. – 14 osób a w 2019r. - 29 osób.

Tabela 14. Przemoc w rodzinie – GOPS Zarszyn

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ w ZARSZYNIE	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	39	brak danych	28	30	47
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	40	brak danych	28	34	43
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	40	brak danych	26	26	39

Źródło: Dane pozyskane z GOPS w Zarszynie

Wykres 13. Przemoc w rodzinie – GOPS Zarszyn

Źródło: GOPS Zarszyn

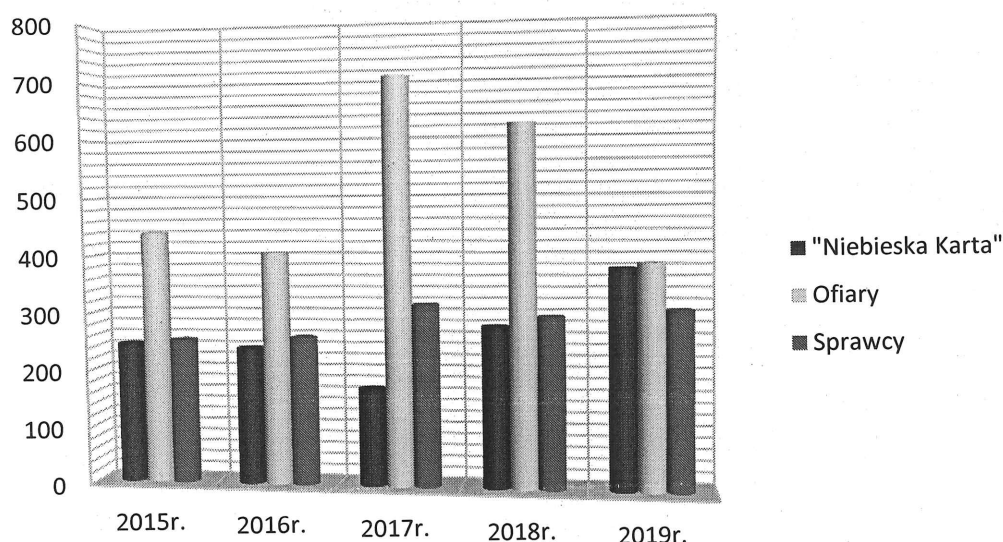
W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zarszynie w 2015 r. założono 39 „Niebieskich Kart”, w 2017 r. – 28, w 2018 r. - 30 natomiast w 2019 r. – 47. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w 2015 r. – 40 osób, 2017 r. – 28 osób, 2018 r. – 34 osób, 2019 r. – 43. Liczba osób stosujących przemoc w 2015 r. – 40 osób, 2017 r. – 26 osób, 2018 r. – 26 osób, 2019r. – 39.

Tabela 15. Przemoc w rodzinie – ogółem (Ośrodki Pomocy Społecznej)

OGÓLEM	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta -A”	245	238	169	278	378
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	440	405	706	622	386
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	252	257	315	295	307

Źródło: Analiza własna

Wykres 14. Przemoc w rodzinie – OGÓŁEM (Ośrodki Pomocy Społecznej)

Źródło: Analiza własna

Analizując dane z 8 ośrodków pomocy społecznej mających swą siedzibę na terenie powiatu sanockiego zauważyć można, iż mimo początkowego spadku zakładanych „Niebieskich Kart” od 2015 r., w 2018 r. oraz 2019 r. nastąpił gwałtowny wzrost. W roku 2015 liczba ta wynosiła 245, 2016 r. – 238, 2017 r. – 169, 2018 r. – 278, a w 2019 r. wzrosła do liczby 378. Liczba ofiar przemocy domowej w roku 2015 wyniosła 440, 2016 r. – 405, najwyższy odsetek ofiar, bo aż 706 odnotowano w 2017 r., sukcesywnie spadając w 2018 r. do 622 osób i w 2019 r. do 386 osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej. Liczba sprawców w latach 2015 – 2019 wynosiła odpowiednio: 252, 257, 315, 295 i 307.

W związku z powyższym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku podejmuje działania mające na celu zmniejszenie skali przemocy w rodzinie. PCPR w miarę swoich możliwości i kompetencji wspiera rodziny w przewyżnianiu sytuacji kryzysowej. Umożliwia korzystanie z porad socjalnych, prawnych, psychologicznych i pedagogicznych dla osób dorosłych i dzieci.

Z konsultacji psychologicznych świadczonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku mogą skorzystać osoby, które borykają się z różnego rodzaju problemami i szukają porady czy specjalistycznej pomocy. Oprócz tego, na konsultacje psychologiczne są kierowane osoby doświadczające przemocy w rodzinie, osoby mające trudności wychowawcze, rodzinne czy osobiste (tj. depresja, zaburzenia lękowe, nieporadność życiowa oraz inne problemy osobowościowe). Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku prowadzi także poradnictwo prawne. Pomoc prawna udzielana osobom doświadczającym przemocy wiąże się

niejednokrotnie z szerokim spektrum spraw i działań o różnym charakterze prawnym. Działania te zmierzają do poprawy patologicznej i destrukcyjnej sytuacji, w której znajdują się osoby uwikłane w przemoc. W siedzibie Centrum na tablicy ogłoszeń na bieżąco wywiesza się wszelkie dostępne informacje dotyczące zjawiska przemocy. Udostępnia się opracowania, ulotki i broszury pozyskane z innych źródeł, jak i własne opracowania. Ponadto PCPR współpracuje i kontaktuje się z innymi instytucjami i organizacjami z terenu powiatu sanockiego tj. ośrodkami pomocy społecznej, Komendą Powiatową Policji w Sanoku, szkołami i innymi placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodziny z terenu powiatu, Prokuraturą Rejonową w Sanoku, zespołami interdyscyplinarnymi, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Sanoku oraz Sądem Rejonowym w Sanoku. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie corocznie organizuje Piknik Rodzinny, w ramach „Programu działań profilaktycznych mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, na lata 2016-2020”, który propaguje min. prawidłowe wzorce rodzicielskie, metody wychowawcze oraz zwiększenie świadomości społecznej dot. zagrożeń płynących z przemocy.

W ramach „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (...)” zrealizowano także projekt „Edukacja dla bezpieczeństwa mieszkańców powiatu sanockiego” współfinansowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w ramach „Programu Ograniczania Przystępczości i Aspołecznych Zachowań Razem Bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2016 i 2017”.

W ramach zorganizowanego projektu zorganizowano m.in. spotkania z rodzicami, nauczycielami, opiekunami młodzieży ponadgimnazjalnej w celu podniesienia świadomości i wiedzy na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych przez młodzież, cyberprzemocy oraz zagrożeń płynących ze zjawiska przemocy rówieśniczej, warsztaty/pogadanki dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych w celu podniesienia świadomości i wiedzy na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych przez młodzież, cyberprzemocy oraz zagrożeń płynących ze zjawiska przemocy rówieśniczej, szkolenia dla seniorów w zakresie upowszechniania wiedzy i dobrych praktyk w celu stosowania zasad bezpiecznego zachowania, uruchomiono telefon interwencyjno-informacyjny dla osób potrzebujących pomocy związanej z uzależnieniami oraz osób doświadczających przemocy oraz opracowano: ulotki, informatory o tematyce związanej ze zjawiskiem przemocy i możliwościach jej przeciwdziałania, gadzety zawierające numery telefonów instytucji świadczących pomoc dla ofiar przemocy, plakaty informujące o działaniach realizowanych

w projekcie (materiały promocyjne zostały przekazane m.in. do szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznej, sądu, prokuratury, ośrodków pomocy społecznej).

Aby podnieść kompetencje przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie PCPR w Sanoku zrealizował m.in. szkolenia: „Rozpoznawanie symptomów przemocy w rodzinie oraz zaburzeń relacji pomiędzy dziećmi, a rodzicami”, „Stawianie wymagań, wzmacnianie dobrych zachowań, wspieranie samodzielności, budowanie poczucia wartości dziecka jako alternatywa zachowań przemocowych” oraz „Działania zapobiegające, korekcyjno-edukacyjne dla rodzin z problemem przemocy”.

Utrzymano również działanie telefonu interwencyjno - informacyjnego dla osób potrzebujących pomocy związanej z uzależnieniami oraz osób doświadczających przemocy.

4. Cele i rezultaty programu

Celem głównym programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie na terenie powiatu sanockiego.

Cele szczegółowe

Cel 1 - Poszerzenie wiedzy z zakresu przemocy oraz podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy.

Działania:

- Diagnostowanie i monitorowanie problemu przemocy w rodzinie,
- Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą w rodzinie.

Cel 2 - Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w zakresie udzielania pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie

Działania:

- Stworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- Wspieranie rodziny w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych (odseparowanie od sprawy, pomoc w uzyskaniu schronienia)
- Udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy.

Cel 3 – Działania ukierunkowane na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania:

- Udzielania profesjonalnego poradnictwa dla sprawców przemocy w rodzinie,
- Stosowanie procedury „Niebieska Karta”,
- Opracowywanie (i realizacja) programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- monitorowanie zachowań sprawcy przemocy po zakończeniu programu korekcyjno – edukacyjnego.
- Współdziałanie instytucji i organizacji przy kwalifikacji sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym.

Cel 4 - Podniesienie, jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

- Zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie poprzez udział w kursach i szkoleniach,
- Wdrażanie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc.

Rezultaty:

- zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie, przerwanie kręgu milczenia,
- podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie,
- promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie,
- wzrost liczby placówek udzielających pomocy,
- ograniczenie przypadków przemocy w rodzinie.

5. Prognozowane efekty realizowanych działań

Prognozowane efekty:

- 1) Zmiana postaw mieszkańców wobec przemocy w rodzinie;
- 2) Wzrost liczby przeszkolonych osób przygotowanych do pomagania rodzinie z problemem przemocy;
- 3) Zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy;
- 4) Spadek liczby przypadków przemocy;
- 5) Spadek liczby rodzin, w których interwencje są wielokrotne;
- 6) Udzielenie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- 7) Zwiększenie zaangażowania społeczności w problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 8) Zacieśnienie systemu współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Adresatami programu będą:

1. Osoby doznające przemocy:
 - współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych,
 - dzieci,
 - osoby starsze,
 - osoby niepełnosprawne,
2. Sprawcy przemocy w rodzinie.
3. Świadkowie przemocy w rodzinie.
4. Przedstawiciele władz lokalnych, instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinom zagrożonym, bądź dotkniętym przemocą, m. in. pracownicy socjalni, policjanci, członkowie zespołów interdyscyplinarnych, członkowie komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, radni.
5. Społeczność lokalna powiatu.

Realizatorzy:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Komenda Powiatowa Policji;
- Sąd Rejonowy;
- Prokuratura;
- Zespół kuratorów;
- GOPS, MOPS i MGOPS z terenu powiatu sanockiego;
- Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;

- Organizacje pozarządowe;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Lokalne media;
- Służba zdrowia;
- Szkoły;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna;

Źródła finansowania:

- Budżet państwa;
- Powiat Sanocki;
- Podkarpacki Urząd Wojewódzki;
- Środki pozabudżetowe pozyskiwane z różnych programów (krajowych, unijnych);

Istotą Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Sanoku jest budowanie współpracy organów samorządu terytorialnego, wojewódzkiego, instytucji rządowych i organizacji pozarządowych opartej na partnerstwie.

6. Harmonogram działań

Harmonogram działań Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie w Sanoku zakłada 4 główne cele, w których wyszczególnione zostały działania, sposób realizacji oraz podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań. Harmonogram działań przedstawia tabela poniżej.

Tabela 16: Harmonogram działań

Zadania	Działania	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Czas realizacji
Cell 1 – poszerzenie wiedzy na temat rozmiarów przemocy oraz podniesienie świadomości społecznej	1) Diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy w rodzinie • Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą w rodzinie	• Zbieranie i aktualizowanie informacji na temat rozmiarów i form przemocy, • Monitorowanie problematyki przemocy w rodzinie oraz udzielanej pomocy, • Prowadzenie rejestrów udzielanych porad, • Wymiana informacji pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za rozwiązywanie problemów przemocy w rodzinie • Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych na temat zjawiska przemocy i możliwości jej przeciwdziałania na terenie powiatu sanockiego w celu podniesienia poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie, • Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych o przemocy w rodzinie i możliwościach uzyskania pomocy, • Przygotowanie materiałów informacyjnych dla osób doświadczających przemocy oraz osób stosujących przemoc zawierających informacji o możliwości do uzyskania pomocy, • Edukacja społeczności lokalnej na temat przemocy i jej skutków poprzez organizowanie kampanii społecznych, • Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w realizacji akcji edukacyjnych i kampanii mających na celu zmianę świadomości społecznej w obszarze przemocy w rodzinie.	• PCPR • Policja • Sądy • Prokuratura • Kościoły i związki wyznaniowe • Organizacje pozarządowe • Służba zdrowia • OPS z terenu powiatu sanockiego • Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej • Koordynatorzy Gminnych Programów • Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów • Alkoholowych • Poradnia • Psychologiczno-Pedagogiczna • Wydział Edukacji • Lokalne media	2021-2025

Cel 2 – zwiększenie dostępności pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie	1) Stworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie • Udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy	1. Organizowanie i monitorowanie poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, pedagogicznego, rodzinnego i socjalnego, • Współpraca z Ośrodkiem Wsparcia SOS w Lesku, • Nawiązywanie i wznowianie współpracy pomiędzy instytucjami samorządowymi oraz pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, • Opracowanie i realizacja (lub ich zlecenie) zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagrożeń psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie, • Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej, • Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu (Dz. U. Nr 180) • Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie przy współpracy organizacji pozarządowych, • Przegląd placówek i podmiotów realizujących programy profilaktyczne, • Opracowanie wykazu programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • Opracowanie programu służącego działaniom profilaktycznym, mający na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. • Udzielanie informacji o instytucjach udzielających kompleksowej pomocy, wydanie informatorów na temat instytucji pomocowych, • Stworzenia bazy teleadresowej z instytucjami udzielającymi pomocy osobom zagrożonym przemocą w rodzinie.	2021-2025 • PCPR • Policja • Sądy • Prokuratura • Kościoły i związki wyznaniowe • Organizacje pozarządowe • Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej • GKRP • ppp • OPS • Szkoły

Cel 3- działania ukształtowane na zmianę zachowań i postaw sprawców przemocy w rodzinie	• Udzielanie profesjonalnego poradnictwa dla sprawców przemocy w rodzinie • Stosowanie procedury „Niebieska Karta” • Opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	• Organizacja poradnictwa specjalistycznego: prawnego oraz psychologicznego • Współpraca z interdyscyplinarnymi zespołami ds. przeciwdziałania przemocy domowej działającymi przy OPS w gminach, • Opracowanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie,	• PCPR • Policja • Sąd • Służby Zdrowia, • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • OPS, • GKRPA	2021-2025

Cel 4 - Podniesienie, jakości i dostępności świadczonych usług	1) Zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie • Wdrażanie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc	1) Organizacja szkoleń dla osób realizujących działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, • Umożliwienie podnoszenia kwalifikacji specjalistom, konsultantom, doradcom, świadczącym pomoc specjalistyczną w instytucjach działających w tworzonej systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • Monitorowanie zapotrzebowania potrzeb indywidualnej superwizji oraz innych rodzajów wsparcia, poszukiwanie adekwatnych form wsparcia pracowników, • Prowadzenie grup wsparcia	• Starostwo Powiatowe • PCPR • GOPS, Urząd Gminy • MOPS, Urząd Miasta	2021-2025

7. Sprawozdawczość, ewaluacja i monitoring programu

Realizacja zadań określonych do wykonania w programie wymaga prowadzenia systematycznego monitoringu. Program będzie monitorowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku, które dokona oceny realizacji poszczególnych działań programu oraz stopnia realizacji celów szczegółowych. Monitoring pozwoli na dokonanie oceny, czy efekt końcowy jest zgodny z obranymi celami w programie. W tym celu, raz w roku, w miesiącu styczniu opracowany będzie dokument, który będzie opisywał zrealizowane działania w roku ubiegłym.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku na podstawie zebranych danych ilościowych i jakościowych będzie sporządzało kwartalne informacje z podejmowanych działań. W oparciu o w/w dane będzie dokonywana ewaluacja programu celem sprawdzenia jego skuteczności, trafności i określenia potrzeby wprowadzenia ewentualnych zmian.

Sprawozdanie z realizacji poszczególnych zadań programu za rok ubiegły będzie zawarte w Sprawozdaniu z działalności PCPR w Sanoku, które będzie przedłożone Radzie Powiatu Sanockiego, w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku.

8. Podsumowanie

Tradycyjny obraz polskiej rodziny określa ją jako bezpieczną przystań, schronienie przed światem zewnętrznym, miejsce wsparcia emocjonalnego i zaspokajania potrzeb jednostki. Tymczasem statystyki pokazują, iż rodzina nie zawsze jest miejscem bezpiecznym. Zauważa się, że przemoc stała się dzisiaj normą stosunków społecznych, sposobem wychowania w rodzinie, w związku z tym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku wraz z partnerami programu poczyni wszelkie starania, aby zmniejszyć liczbę dramatów rozgrywających się w czterech ścianach mieszkań. Proponowane rozwiązania mają przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa rodzin. Przedstawiony program jest kolejnym etapem działania na rzecz przeciwdziałania przemocy. W 2015 roku Rada Powiatu Sanockiego uchwaliła Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020. Obecny program obejmuje lata 2021-2025 i jest kontynuacją poprzedniego. Program ma charakter otwarty i „elastyczny” tzn. może podlegać okresowym weryfikacjom i modyfikacjom związanym ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, rozwojem procesów społecznych i potrzebami w tym zakresie, a także wymogami prawa.

Indeks tabel

Tabela 1 Ludność w powiecie sanockim wg płci.....	10
Tabela 2. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” przez funkcjonariuszy KPP Sanok.....	12
Tabela 3: Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” przez funkcjonariuszy KPP Sanok według miejsca zamieszkania ofiar.....	13
Tabela 4: Liczba ofiar przemocy z podziałem na płeć.....	14
Tabela 5: Liczba sprawców przemocy z podziałem na płeć.....	15
Tabela 6: Rodzaje przemocy.....	16
Tabela 7: Przemoc w rodzinie – MOPS Sanok.....	17
Tabela 8: Przemoc w rodzinie – GOPS Sanok.....	18
Tabela 9: Przemoc w rodzinie – M-GOPS Zagórz.....	19
Tabela 10: Przemoc w rodzinie – GOPS Komańcza.....	20
Tabela 11: Przemoc w rodzinie – GOPS Tyrawa Wołoska.....	21
Tabela 12: Przemoc w rodzinie – GOPS Besko.....	22
Tabela 13: Przemoc w rodzinie – GOPS Bukowsko.....	23
Tabela 14: Przemoc w rodzinie – GOPS Zarszyn.....	24
Tabela 15: Przemoc w rodzinie – OGÓŁEM (Ośrodki Pomocy Społecznej).....	25
Tabela 16: Harmonogram działań.....	32

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” przez funkcjonariuszy KPP Sanok.....	13
Wykres 2: Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” przez funkcjonariuszy KPP Sanok według miejsca zamieszkania ofiar.....	13
Wykres 3: Liczba ofiar przemocy z podziałem na płeć.....	14
Wykres 4: Liczba sprawców przemocy z podziałem na płeć.....	15
Wykres 5: Rodzaje przemocy.....	16
Wykres 6: Przemoc w rodzinie – MOPS Sanok.....	18
Wykres 7: Przemoc w rodzinie – GOPS Sanok.....	19
Wykres 8: Przemoc w rodzinie – M-GOPS Zagórz.....	20
Wykres 9: Przemoc w rodzinie – GOPS Komańcza.....	21
Wykres 10: Przemoc w rodzinie – GOPS Tyrawa Wołoska.....	21
Wykres 11: Przemoc w rodzinie – GOPS Besko.....	22
Wykres 12: Przemoc w rodzinie – GOPS Bukowsko.....	23
Wykres 13: Przemoc w rodzinie – GOPS Zarszyn.....	24
Wykres 14: Przemoc w rodzinie – OGÓŁEM (Ośrodki Pomocy Społecznej).....	25

